

Notat 24. august 2011
Fra fagdirektør Roar Gudding

Konsekvenser av EØS-avtalen innen områdene dyrehelse og mattrygghet

Mandatet til utvalget er en vurdering av ulike konsekvenser av EØS-avtalen. Konsekvensen innen områdene dyrehelse, inkludert fiskehelse, og mattrygghet er i liten grad berørt i rapport 9 om Norges forhold til EU på mat- og landbruksfeltet. Det synes imidlertid ikke som EØS-avtalen har ført til spesielle uheldige konsekvenser verken når det gjelder forekomsten av dyresykdommer eller når det gjelder infeksjoner hos dyr som kan overføres mellom dyr og mennesker, det som kalles zoonoser.

Status når det gjelder tapsbringende infeksjoner hos husdyr var god i Norge før EØS-avtalen. Det samme gjaldt infeksjoner hos dyr som kan spres til mennesker, altså zoonoser. Helsen situasjonen når det gjelder disse infeksjonene, er fortsatt god. Og den er bedre enn i de fleste andre land i Europa. Dette er godt dokumentert.

Det er liten tvil om at handel med biologisk materiale i form av levende dyr eller produkter av dyr kan føre til spredning av infeksjonssykdommer. Når dette ikke har skjedd til tross for at både EØS-avtalen og WTO-avtalen fremmer handel, skyldes det ulike faktorer. For det første, blir internasjonal handel regulert av et omfattende regelverk utarbeidet og vedtatt av Verdens dyrehelseorganisasjon og/eller EU. Dessuten, som et ledd i EØS-avtalen, ble det etablert såkalte kompensatoriske tiltak med sikte på å gi økt beskyttelse. Med basis i dokumentasjon av en gunstig helsesituasjon for bestemte smittestoffer kan Norge kreve utvidet testing før innførsel fra land eller områder som ikke kan dokumentere en like god eller bedre helsemessig status. I tillegg har husdyrnæringene i Norge etablert et eget regelverk som på enkelte punkter er strengere enn det myndighetene har fastsatt. Myndighetene kan ikke lenger kreve karantene i forbindelse med import av dyr eller produkter, men både myndighetene og næringene kan benytte isolasjon med oppfølgende undersøkelser for å forhindre at dyr eller produkter som bringer med seg smittestoffer, blir innført.

En viktig årsak til at EØS-avtalen ikke har ført til uheldige konsekvenser for dyrehelsen er det lave antall importører av levende dyr i de senere år, noe som har sammenheng med toll på importene. Dette fører til at det i første rekke er verdifulle avlsdyr som blir importert.

Selv om regelverket er omfattende, kan manglende etterlevelse av regelverket få store konsekvenser. En bendelorm hos hund og rev som nylig er påvist i Sverige, kan være introdusert på grunn av at påbudt parasittbehandling ikke er gjennomført av hunder som er tilbakeført til Sverige. Parasitten kan gi alvorlig sykdom hos mennesker.

I rapporten til Veggeland er håndteringen av munn- og klauvsyke-utbruddet i England i 2001 omtalt. I det tilfellet benyttet Norge sikkerhetsklausulen i EØS-avtalen som innebærer at vi kan iverksette ensidige tiltak for å beskytte folke- og dyrehelse hvis det er faglig begrunnet. I en periode på noen få uker var det forbud mot innførsel av dyr og dyreprodukter fra EU, noe som resulterte i stopp i handelen med svenske kjøtt- og meieriprodukter. Fra norsk side var bruken av sikkerhetsklausulen faglig begrunnet med bakgrunn i at arbeidet med bekjempelse av sykdomsutbruddet i Europa i en periode var ute av kontroll.

Norge følger generelt regelverket i EU. Basert på rene faglige vurderinger har Norge i enkelte tilfelle valgt andre løsninger enn Europa når det gjelder bekjempelse av infeksjoner hos dyr. Et ferskt eksempel på dette er bekjempelse av storfesykdommen blåttunge som ble introdusert på Sørlandet vinteren 2009. Andre land vaksinerte hele populasjonen, mens Norge identifiserte smittede besetninger og avlivet infiserte dyr. Dette ble akseptert av EU, og det sparte Norge for noen hundre millioner kroner.